

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики

Секція теоретичної та прикладної лінгвістики

Південного регіонального наукового центру НАН і МОН України

II МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ»**

16.05.2016 - 17.05.2016

Одеса – 2016

СЕКЦІЯ ІІІ
ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Руслан Бедрань,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНООЗДОРОВЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ
В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ РІЗНОВІКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Однією з тенденцій орієнтації нової України на інтеграцію в Європейське та світове співтовариство є полікультурна спрямованість освіти. Формування компетенцій, що стосуються проживання в полікультурному суспільстві, визначені як основні в Рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи.

Як зазначається в наукових дослідженнях (В. Дороз, В. Загороднова, Л. Казанцева, О. Ковальчук, В. Статівка та ін.) розвиток національної системи освіти в Україні йде шляхом гуманізації, про що свідчать зміст реформ, сутність державних документів, які визначають стан і перспективи освіти. Ідеї полікультурності і розуміння необхідності їхньої реалізації знайшли своє відображення в основних державних документах про освіту: Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХІ столітті. Полікультурні компетенції включено до «Державного стандарту базової і повної середньої освіти», Концепції виховання дітей і молоді в національній системі освіти, Концепції громадянського виховання, Національній програмі патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності й зміцнення моральних засад суспільства та ін. У кожному з документів визначаються принципи, що мають домінувати в ході структурно-змістовних і процесуальних перетворень: особистісна орієнтація навчання, соціокультурна

спрямованість, комунікативно-діяльнісний та культурологічні підходи до навчання.

Основні концептуальні підходи до можливостей полікультурної освіти в Україні представлені в дослідженнях: полікультурного освітнього простору (В. Борисенков, О. Гукаленко, А. Данилюк); виховання культури міжнаціонального спілкування (З. Гасанов); багатокультурної освіти (Г. Дмитрієв); полікультурної освіти у школі (В. Макаєв, З. Малькова, Л. Супрунова); виховання національної самосвідомості й міжетнічної толерантності (У. Абелян, Д. Зинов'єв, З. Мубінова); виховання культури світу (З. Шнекендорф); психології й педагогіки ненасильства (А. Козлова, В. Сітаров); етнопедагогічної спадщини народів України (Г. Волков, М. Тайчинов). Пріоритетними положеннями у наведеному спектрі досліджень є: освоєння знань про культуру свого народу, про культуру України як умова інтеграції у сучасному світі; формування уявлень про світ як різноманіття культур; формування позитивного, нормального відношення до культурних відмінностей, умінь і навичок культурної взаємодії; відбиття у навчально-методичних посібниках ідей полікультурної освіти; збереження унікальних самобутніх рис народів України.

Проблема існування в полікультурному соціумі – це проблема кожної окремої особистості, групи людей, цілих країн і цивілізацій.

Проблема усталеності полікультурного простору постає як питання організації простору, всередині якого гостро вимагається порядок, безпека, гарантія життя, права людини і можливість сталого розвитку. Усталеність полікультурного суспільства залежить від інститутів, які задають суспільству сталий вектор розвитку, політичних ініціатив, що забезпечують культурну і соціальну політику розвитку полікультурного середовища.

До структури полікультурного простору входить полікультурне середовище, яке за визначенням А. Богуш – це органічний, соціокультурний, комунікативно багатовимірний простір, на території якого проживають діти, співпрацюють люди різних національностей, об'єднані однією (або кількома)

державними мовами, або мовами міжнаціонального спілкування, які підпорядковуються основним міжкультурним комунікативним законам і правилам міжнаціонального спілкування. У полікультурному середовищі діти засвоюють і національні, і загальнолюдські цінності, вчать поважати культуру й національні традиції інших народів [1, с. 202].

Аналізуючи сутність поняття «компетенція», українські та зарубіжні вчені визначають її через наявність певних знань, умінь та навичок: знання, вміння, навички, досвід, цінності, ставлення до певного виду діяльності (І. Єрмаков, О. Овчарук); сукупність знань, умінь і навичок, набутих під час навчання й необхідних для виконання конкретної роботи (А. Субетто); інтегративна цілісність знань, умінь і навичок (Є. Симанюк).

На підставі аналізу культурологічної парадигми в освітній системі В. Сухомлинського, А. Богущ виокремлює такі принципи культурологічного підходу до виховання і навчання дітей:

– принцип стимулювання потреби культурно-ціннісного пізнання і перетворення світу шляхом організації різних сфер діяльності: музичної, образотворчої соціокультурної, літературної, інтелектуальної, комунікативної, трудової, фізичної;

– принцип інтегративності культур, який передбачає можливість виховання в учнів інтеграційних понять «людська культура» (психічна, фізична, духовна, комунікативна тощо) і «полікультурність» – засвоєння культури інших національностей, що проживають на спільній території;

– принцип діалогу культур передбачає реалізацію різнорівневих і різнохарактерних діалогів: діалог мистецтв, діалог культур, природи, діалог учнів і вчителів, внутрішній діалог свого «Я» із зовнішнім світом;

– принцип діяльно-творчої спрямованості навчально-виховної роботи з дітьми передбачає чітко визначену культурно доцільну мету занурення дітей в активно-творчу діяльність у кожній соціокультурній і полікультурній сферах;

– принцип свободи, самостійності й відповідальності, що дозволяє дітям самостійно визначати їхнє ставлення до природи, що оточує, мистецтва,

навчання, однокласників, вчителів, батьків і відповідно оцінювати свою діяльність [1, с. 203].

Означений підхід і принципи будуть провідними засобами культурологічних змін навчання і виховання дітей, а саме формування культурнооздоровчої компетенції у дітей в полікультурному різновіковому середовищі.

Література

1. Богуш А. М. Культурологічна парадигма організації навчально-виховної роботи з дітьми в спадщині В. О. Сухомлинського / А. М. Богуш // В. О. Сухомлинський у роздумах сучасних українських педагогів : [монографія] упоряд. : О. В. Сухомлинська, О. Я. Савченко ; авт. кол. : О. В. Сухомлинська, О. Я. Савченко, В. С. Курило, І. Д. Бех та ін. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. – С. 197-204.

Алла Михайлівна Богуш

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Сьогодні мовленнєво-культурній картині України притаманна полікультурність. Загальна глобалізація світу викликала одну із головних суперечностей сьогодення, а саме: між прагненням до все більшого зближення між народами та їхнім бажанням зберегти свою етнокультурну самобутність. Такий стан зумовив перегляд змісту мовної освіти.

Виховання і навчання особистості в полікультурному просторі стали предметом дослідження багатьох учених (Р. Агадулін, Л. Алімова, Ф. Бацевич, Н. Бондаренко, О. Гукаленко, І. Гудзик, Г. Дмитрієв, Н. Миропольська, А. Солодка та ін.).

В Україні розроблено концепцію шкільної мовної освіти національних спільнот. Наявність такої концепції зумовлена